HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

תרי מגו תלתא ואי נמי תרי סהדי דפלגת באפי בי תלתא א"ל מנא לך הא א"ל דתנן אם יש שם ב"ד מתנה בפניהם אין שם ב"ד בפני מי יתנה שלו קודם א"ל מי דמי התם דמפיק ממונא מהאי ומותיב להאי בעינן ב"ד אבל הכא (א) דידיה שקלי גילוי מילתא בעלמא הוא בתרי סגי ליה תדע דתנן א) [א]אלמנה מוכרת שלא בפני ב"ד אמר ליה אביי ולאו מי אתמר עלה אמר רב יוסף בר מניומי אמר ר"נ אלמנה אינה צריכה ב"ד של מומחין [ב]אבל צריכה בית דין של הדיוטות: **מתני'** [ג]מצאה ברפת אין חייב בה ברה"ר חייב בה [ד]ואם היתה בבית הקברות לא יטמא לה [ה]אם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו אל תחזיר לא ישמע לו [ו]פרק וטען פרק וטען אפילו ארבעה וחמשה פעמים חייב שנאמר [1]עזב תעזב [ז]הלך וישב לו ואמר הואיל ועליך מצוה אם רצונך לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו [ח]אם היה זקן או חולה חייב מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון ר"ש אומר אף לטעון רבי יוסי הגלילי אומר אם היה עליו יתר על משאו אין זקוק לו שנאמר תחת משאו משאוי שיכול לעמוד בו: **גמ'** אמר רבא [ט]רפת שאמרו ב) אינה מתעה ואינה משמרת אינה מתעה מדקתני אינו חייב בה ואינה משמרת מדאיצטריך למיתני אינו חייב בה דאי סלקא דעתך משמרת השתא משכח לה אבראי מעייל לה לגואי משכח לה מגואי מבעיא אלא שמע מינה אינה משמרת שמע מינה: מצאה ברפת אינו חייב: א"ר יצחק ג)והוא שעומדת תוך לתחום מכלל דברשות הרבים ואפילו בתוך התחום נמי חייב איכא דמתני לה אסיפא ברה"ר חייב בה אמר רבי יצחק והוא שעומדת חוץ לתחום מכלל דברפת אפילו עומדת חוץ לתחום נמי אינו חייב בה: בבית הקברות לא יטמא לה: ד)ת"ר מנין שאם אמר לו אביו היטמא או שאמר לו ה)אל תחזיר שלא ישמע לו שנאמר [2]איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו אני ה' (ב) כולכם חייבין בכבודי טעמא דכתב רחמנא את שבתותי תשמרו הא לאו הכי הוה אמינא צייתא ליה ואמאי האי עשה והאי לא תעשה ועשה ו)ולא אתי עשה ודחי את לא תעשה ועשה איצטריך ס"ד אמינא הואיל ז)והוקש כיבוד אב ואם לכבודו של מקום שנאמר כאן [3]כבד את אביך ואת אמך ונאמר להלן [4]כבד את ה' מהונך הלכך לציית ליה קמ"ל דלא לשמע ליה: מצוה מן התורה לפרוק אבל לא לטעון: מאי אבל לא לטעון אילימא אבל לא לטעון כלל מאי שנא פריקה דכתיב עזב תעזב עמו טעינה נמי הכתיב [5]הקם תקים עמו אלא [כ]מצוה מן התורה לפרוק בחנם ולא לטעון בחנם אלא בשכר ר"ש אומר ח)[ל]אף לטעון בחנם תנינא להא דת"ר פריקה בחנם טעינה בשכר ר"ש אומר זו וזו בחנם מאי טעמייהו דרבנן דאי ס"ד כר"ש לכתוב רחמנא טעינה ולא בעי פריקה ואנא אמינא ומה טעינה דלית בה צער בעלי חיים וליכא חסרון כיס חייב פריקה דאית בה צער בעלי חיים וחסרון כיס לא כל שכן אלא למאי הלכתא כתביה רחמנא לומר לך פריקה בחנם טעינה בשכר ורבי שמעון מאי טעמא משום דלא מסיימי קראי ורבנן אמאי לא מסיימי קראי הכא כתיב רובץ תחת משאו התם כתיב נופלין בדרך דרמו אינהו וטעונייהו באורחא משמע ורבי שמעון נופלין בדרך אינהו וטעונייהו עלוייהו משמע אמר רבא

מדברי

תרי מגו תלתא. שנים מן השלשה יבואו ויעידו לומר שלשה היינו: **אם יש שם ב"ד.** וסתם ב"ד שלשה. אלמא אין כח להפקיר ממון זה אלא זה בפחות משלשה: **גילוי מילתא.** שידעו שחלקתי בשוה: **אלמנה.** הניזונת מנכסי יתומים מוכרת למזונות: **שלא בב"ד.** ובלבד שיראו שנים שלא תמכור בזול: **מתני' מלאה ברפת.** בגמרא מפרש מאי אלטריך: **היתה בבית הקברות.** והוא כהן: **או שאמר לו אל תחזיר.** והוא במקום שהוא מותר לילך שם: **הלך וישב לו.** הבעלים: **אבל לא לטעון.** בגמרא מפרש: **גמ' רפת שאמרו.** ששנינו במשנתנו עסקינן כשאינה מתעה את הבהמה שבתוכה להיות בורחת ויוצאת: **ואינה משתמרת.** שאינה נעולה ואם באת לצאת יוצאה: **מעייל לגואי.** כדאמרינן לעיל (דף לא.) לגינתו ולחורבתו מנין: ברישא גרסינן **והוא שעומדת בתוך לתחום** בסיפא גרסינן **והוא שעומדת חוץ לתחום: אני ה'.** אע"פ שאמרתי לך ירא את אביך אני אדון לשניכם ואם אמר לך אביך עבור על דברי לחלל שבת אל תשמע לו: **הוה אמינא לייתא ליה.** דאתי עשה דכיבוד ודחי לא תעשה דלא תוכל להתעלם: אבידה עשה ולא תעשה היא השב תשיבם לא תוכל להתעלם ט): **הוקש כבודם.** בגזירה שוה כבד את אביך כבד את ה' מהונך: **דלית ביה חסרון כיס.** אם לא יטעון: **פריקה אית בה חסרון כיס.** שהבהמה נשברת תחת משאה: **לומר לך פריקה בחנם.** אבל טעינה לא נצטוית אלא בשכר °הלכך אי לא כתב פריקה ואתיא מק"ו מטעינה הוה אמינא דיו לבא מן הדין להיות כנדון מה טעינה בשכר אף פריקה בשכר: **לא מסיימי קראי.** למשמעות טעינה הלכך אי כתיב חד הוה אמינא לפריקה אתא: **רובץ תחת משאו.** משמע שצריך לפרוק: **דרמו אינהו וטעונייהו באורחא.** אף המשא מוטל על הקרקע שצריך לטעון:

מדברי

אלמנה מוכרת שלא בב"ד. וא"ת התם משום חינא או משום שלא תתבזה בב"ד כדמפרש באלמנה ניזונת (כתובות דף צז: ושם) וי"ל דס"ל כיון דלאלמנה מוכרת אע"ג דאינה שלא בב"ד משום חינא ה"נ שותף יטול את שלו שלא בב"ד אע"ג דליכא טעם דחינא: **בית** דין הדיוטות. וא"ת והאמרינן התם (דף צח. ושם) אלמנה ששמה לעצמה לא עשתה ולא כלום דאמרינן לה מאן שם לך הלא מכרה ע"פ ב"ד הדיוטות וי"ל כיון שלוקחת לעצמה נראה לעולם שמעכבת מנכסי יתומים בידה אע"פ שיש ב"ד הדיוטות כיון דליכא מומחין אבל כשמוכרת לאחרים אין נראה שמעכבת משלהם שהרי לא עכבה כלום וא"ת ומ"ש דאלמנה מוכרת לאחרים שלא בב"ד ובב"ד יכולה לעכב אפי' לעצמה מדאמרינן התם דא"ל מאן שם לך משמע דבב"ד יכולה לשום וקאמר נמי התם ההוא גברא דאפקידו גביה כסתא דיתמי אזל שמה לנפשיה בת' זוזי לסוף אייקור כו' אתא לקמיה דרבי א"ל מאן שם לך משמע דבב"ד יכול לשום ולקמן בפרק המפקיד (דף לח.) תנן המפקיד פירות אצל חבירו והרקיבו כו' עושה להם תקנה ומוכרן בב"ד וכשהוא מוכרן מוכרן לאחרים ואין מוכרן לעצמו כיוצא בו גבאי צדקה פורטין לאחרים ואין פורטין לעצמם דאפילו בב"ד מוכרין לאחרים ואין מוכרין לעצמם ושלא בב"ד אין מוכרין אפילו לאחרים וליכא למימר הא דאמר ומוכרים לאחרים בב"ד היינו ברשות ב"ד אבל אי ידעי ב"ד השומא יכול לעכב לעצמו דבירושלמי מסיק על ההוא מעשה דרבי יוחנן חקוקאה דמייתי פ"ק דפסחים (דף יג. ושם) א"ל לך ומוכרם בב"ד אלמא אע"פ שנתן לו רשות היה צריך למוכרם בב"ד וי"ל דמוכרת שלא בב"ד משום חינא י)וגבי כסתא דיתמי נמי דיכול לעכב לעצמו בב"ד מלינן למימר דהיינו דוקא בדיעבד דמשום חשד לא מהדרינן עובדא א"נ דגבי יתמי ב"ד עצמם הם מפקידין ולכך יכול לעכב לעצמו על פיהם אבל פקדון של אחרים אינו יכול לעכב לעצמו על פי ב"ד: **כבד** את ה' מהונך. הא דנקט קרא דדברי קבלה ולא נקט קרא דאיש אמו ואביו תיראו וכתיב את ה' אלהיך תירא משום דניחא ליה לאתויי קרא דכבוד:

מדברי

מסורת הש"ס

א) כתובות לז., ב) [פי' הטור בסי' רס"א כגון שאין לו פתחים בכל ארבע רוחותיו], ג) זהו גי' רש"י ויש גירסא אחרת להיפך והיא גירסת הרמב"ם וע"ש ובספר כוס ישועות, ד) יבמות ו., ה) [עי' תוס' קידושין לב. ד"ה רב יהודה], ו) [עי' לעיל ל. תוס' ד"ה הא אין], ז) [קדושין ל: ע"ש], ח) [לעיל לא.], ט) [דברים כב], י) עיין תוס' כתובות דף לח. שתירצו בע"א.

◆

תורה אור השלם

1 כִּי תִרְאֶה חֲמוֹר שֹׂנַאֲךָ רֹבֵץ תַּחַת מַשָּׂאוֹ וְחָדַלְתָּ מֵעֲזֹב לוֹ עָזֹב תַּעֲזֹב עִמּוֹ: שמות כג ה

2 אִישׁ אִמּוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ וְאֶת שַׁבְּתֹתַי תִּשְׁמֹרוּ אֲנִי יְיָ אֱלֹהֵיכֶם: ויקרא יט ג

3 כַּבֵּד אֶת אָבִיךָ וְאֶת אִמֶּךָ לְמַעַן יַאֲרִכוּן יָמֶיךָ עַל הָאֲדָמָה אֲשֶׁר יְיָ אֱלֹהֶיךָ נֹתֵן לָךְ: שמות כ יב

4 כַּבֵּד אֶת יְיָ מֵהוֹנֶךָ וּמֵרֵאשִׁית כָּל תְּבוּאָתֶךָ: משלי ג ט

5 לֹא תִרְאֶה אֶת חֲמוֹר אָחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נֹפְלִים בַּדֶּרֶךְ וְהִתְעַלַּמְתָּ מֵהֶם הָקֵם תָּקִים עִמּוֹ: דברים כב ד

◆

הגהות הב"ח

(א) גמ' אבל הכא דידי שקלי: (ב) שם אני ה' אלהיכם כולכם:

◆

גליון הש"ס

רש"י ד"ה לומר וכו' הלכך אי לא כתיב. כעין זה כתב רש"י ביצה דף ז ע"ב ד"ה שיעורו:

◆

רבינו חננאל

קמיה תלתא. אמר ליה רב ספרא מנא לך [הא] אמר ליה דתנן אם יש שם ב"ד מתנה בפני ב"ד אמר ליה מי דמי התם אפוקי ממונא הוא ובעי ב"ד אבל הכא דידי שקלי בתרי סגי ליה תדע דקתני אלמנה מוכרת שלא בב"ד. ואסיק' משמיה דרב נחמן בההיא דאינה צריכה ב"ד מומחה אבל צריכה (אפי') ב"ד הדיוטות: **מתני'** מצאה ברפת וכו' עד אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר לא ישמע לו. ת"ר מנין שאם אמר לו אביו היטמא או אל תחזיר שלא ישמע לו לבטל את המצוה שנאמר איש אמו ואביו תיראו ואת שבתותי תשמרו כולכם חייבים בכבודי אע"פ שהזהרתיך בכיבוד אב ואם אם יאמרו לך חלל שבת אל תשמע להן אלא ואת שבתותי תשמרו וכן בכל המצות. ומקשינן טעמא

עין משפט
נר מצוה

קעא א ב מיי' פי"ז מהל' אישות הל' יג [ופי"ח הל' כ] סמג עשין מח טוש"ע אה"ע סי' קג סעיף א:

קעב ג מיי' פט"ו מהל' אבידה הל' ה סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסא סעיף ג:

קעג ד מיי' פי"א שם הלכה יח ופי"ג מהלכות רוצח הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' רעב סעיף ב:

קעד ה מיי' פי"א מהל' אבידה הל' יט ופ"ו מהלכות ממרים הל' יב סמג שם וסי' עה טוש"ע ח"מ סי' רסו סעיף ה וטוש"ע י"ד סי' רמ סעיף טו:

קעה ו מיי' פי"ג מהל' רוצח הל' ה סמג עשין פא טוש"ע ח"מ סי' רעב סעיף ד:

קעו ז ח מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ז:

קעז ט מיי' פט"ו מהל' אבידה הל' ה סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' רסא סעיף ג:

קעח י טוש"ע שם בהג"ה:

כ [מיי' פ"ו מהל' ממרים הל' א]:

קעט ל מיי' פ"ג מהל' רוצח הל' ז סמג עשין פא טוש"ע ח"מ סי' רעב סעיף ו:

◆

מוסף רש"י

שאם אמר לו אביו. לכהן, **היטמא.** בבית הקברות להשיב אבדה, או שהיתה עומדת בחוץ ואמר לו אל תחזיר (יבמות ו.). **שנאמר איש אמו ואביו תיראו וגו'.** וילפינן לאו דטומאה ולאו דהשבת אבדה מלאוי דשבת (שם).

◆

רבינו חננאל (המשך)

דכתב רחמנא הכי הא לאו הכי הוה אמינא אם יאמר לו אל תשיב ישמע לו אמאי והא כיבוד אב ואם עשה הוא שנאמר כבד את אביך והשבה היא עשה שנאמר השב תשיבם לאחיך ולא תעשה שנאמר לא תוכל להתעלם ולא אתי עשה ודחה לא תעשה ועשה. ופרקינן מהו דתימא הואיל ואיתקיש כיבוד אב ואם לכיבוד המקום שנאמר כבד את ה' מהונך אימא ניציית ליה לאבוה קמ"ל דלא: חייב לטעון ולפרוק אפי' ק' פעמים שנאמר עזב תעזב עמו. פי' פריקה אית בה חסרון כיס שאם לא תפרקה תמות הבהמה תחת משאה טעינה אין בה חסרון כיס דליכא חששא למיתת הבהמה. ישב לו בעל הבהמה ואמר לו מצוה עליך לפרוק אם תרצה לפרוק פרוק פטור שנאמר עמו. היה בעל הבהמה זקן או חולה חייב. מצוה מן התורה